

Alkusanat:

Syksyllä 2018 Vasemmistolinkki kutsui koolle helsinkiläisten puolueosastojen jäseniä päivittämään Punavihreä tulevaisuus -asiakirjaa. Viiden kokoontumisen ja niissä käytyjen keskustelujen myötä päätimme käydä asiakirjan läpi ja kirjoittaa sen uudelleen. Tavoitteenamme on ennen kaikkea tuoda huolella ja paneutumisella vuonna 2013 valmisteltu asiakirja ajan tasalle, sillä maailma muuttuu viidessä vuodessa. Lisäksi katsoimme aiheelliseksi asettamiemme tavoitteiden puitteissa selkeyttää ja tiivistää asiakirjaa. Keskusteluissa nousi esille mielestämme erityisen tärkeinä pitämiämme asiakohtia, joita asiakirjan ensimmäisessä versiossa ei ollut tuotu esiin. Tässä versiossa olemme halunneet korjata nämä puutteet.

Kävimme runsaasti keskustelua asiakirjan yleisöstä ja sen tarkoituksesta. Katsoimme asiakirjan tarkoituksena olevan kuvata tulevaisuuden tavoitteellista tilaa ja avata näkökulmia mahdollisiin keinoihin ja reitteihin sen saavuttamiseksi. Asiakirja ei ole välittömien poliittisten toimien vaatimuslista. Säilytämme ensimmäisen version kuvailevan hengen, sillä paremman maailman kuvaamisen voi katsoa olevan olennainen osa sen todeksi tekemisen prosessia.

Asiakirjan on koonnut ja toimittanut Sini Pentikäinen.

12.2.2019

Punavihreä tulevaisuus – vol 2.

Suomi samoin kuin koko maailma tarvitsevat kokonaisvaltaista muutosta kohti sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväää sekä tasa-arvoista yhteiskuntaa.

Työväenliikkeen kamppailujen tuloksena Suomeen rakennettiin hyvinvointivaltio, joka poisti äärimmäisen köyhyyden ja lisäsi ihmisten välistä tasa-arvoa. Tämän hyvinvointivaltion periaatteiden varhainen muotoilu oli vuonna 1903 hyväksytty Forssan ohjelma, jossa muotoiltiin työväenliikkeen välittömät uudistusvaatimukset ja osoitettiin kapitalismin kumoamisen välttämättömyys ja sen edellyttämä kansainvälinen yhteistyö. Nykyisen tilanteen korjaaminen vaatii vähintään yhtä suuria linjauksia ja ihmisten yhteistyön rakentamista.

Meidän täytyy tarjota maapallon rajojen puitteissa kaikille riittävä toimeentulo, asunto, terveydenhuolto ja koulutus. Olemme ylittäneet ekologisesti kestäväät rajat jo vuosikymmeniä sitten. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen ei ole mahdollista ilman sitoutumista ekologisen kestävyuden vaatimukseen: ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen ehtymisen torjuminen suojaa myös ihmisten väliseltä eriarvoistumiselta.

Toistaiseksi ihmisten välinen epätasa-arvo on entisestään kasvanut. Massiivinen yhdessä luodun omaisuuden siirto pankeille, suuryrityksille ja jo valmiiksi varakkaille on jatkunut samalla kun köyhyys on syventynyt ja toimeentulon epävarmuus myös rikkaiden maiden keskiluokan kohdalla

lisääntynyt. Talouden epävakaus ja julkisen sektorin leikkaukset ovat johtaneet äärioikeiston nousuun ja yhteiskunnallisen ilmapiirin koventumiseen. Rasismiin ja suvaitsemattomuuteen kytkeytyvä konservatiivinen arvomaailma hidastaa myös sukupuolten välisen tasa-arvon etenemistä. Seksuaalisen ja sukupuolisen moninaisuuden hyväksymisessä on vielä pitkä matka todelliseen yhdenvertaisuuteen.

Meidän ei tarvitse uupua tehokkuuden vaatimusten alle ja kuluttaa enemmän. Voimme keskittyä hyvään elämään, uuden oppimiseen ja toisten ihmisten seurassa viihtymiseen - luovuuden, huumorin ja sivistyksen yltäkylläisyyteen. Muutoksella on kiire, mutta tapahtuakseen hallitusti ja kestävästi sen on tapahduttava asteittain. Yhteiskunnallisen arvomaailman murros on jo käynnissä. Edistyksen vauhdittaminen edellyttää määrätietoista poliittista yhteistyötä sekä monella rintamalla toimivaa paikallista ja globaalia kansanliikettä.

Tässä asiakirjassa kuvattua tulevaisuuden yhteiskuntaa määrittävät

- talouden valtarakenteiden demokratisointi,
- taloudellisten resurssien oikeudenmukainen jako,
- ihmisten henkilökohtaisen vapauden ja yhteistyön lisääntyminen,
- maapallon resurssien rajallisuuden kunnioittaminen sekä
- yleinen ja yhtäläinen tasa-arvo sukupuolesta, maailmankatsomuksesta, etnisestä taustasta, varallisuudesta, iästä, sairaudesta tai vammaisuudesta riippumatta.

Tulevaisuuden yhteiskunta perustuu siis demokraattiselle ja oikeudenmukaiselle taloudelle, ekologisen kestävyuden vaatimukselle, laaja-alaiselle feministiselle asenteelle suhteessa toisiin ihmisiin ja vapautteen pohjautuvalle ihmiskuvalle. Punavihreän yhteiskunnan tulevaisuutta rakentaessamme astumme osittain tuntemattomalle maaperälle. Kaikkeen ei ole valmiita vastauksia ja yksityiskohdat hahmottuvat vähitellen demokraattisen prosessin seurauksena.

Punavihreä tulevaisuus -asiakirja on kokonaisvaltainen näkemys siitä, millaista tulevaisuuden suomalaista yhteiskuntaa ja maailmaa Vasemmisto tavoittelee. Se ei sisällä tämän hetken konkreettisia lakiehdotuksia, mutta se ei ole utopia. Se on kuvaus siitä, millainen maailma on mahdollinen. Mahdollisuuden toteutuminen on meistä kiinni.

Vaurauden uusjaolla reiluun talouteen

Kestävä tuotanto ja kulutus luovat edellytykset hyvän elämän tavoittelulle. Keskittyneen varallisuuden uusjako niin globaalilla kuin kansallisellakin tasolla on investointi ihmisten vapauteen. Kapitalismin sijaan tavoitteena on demokratisoitu, kriiseistä vapaa, yhteisvastuullinen sekä omistussuhteiltaan monimuotoinen ja moniarvoinen talousjärjestelmä. Taloutta tulee tarkastella useilla tasoilla. Näitä toisensa läpileikkaavia tasoja ovat rakenteellinen kansallinen ja kansainvälinen taso, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulma sekä ekologisesti kestävä kehityksen takaaminen.

Demokraattinen ylikansallinen talous

Punavihreässä yhteiskunnassa talous otetaan demokraattiseen ohjaukseen. Euroopan keskuspankki demokratisoidaan ja saatetaan osaksi yleisempää eurooppalaista talouspolitiikkaa. Keskuspankin ensisijaiseksi tehtäväksi tulee edistää kestävä tuotantoa ja työllisyyttä. Punavihreiden uudistusten riittävä rahoituspohja tulee varmistaa keskittymällä spekulatiivisen rahan sijaan kestäviin reaalityökalouden investointeihin. Uudenlainen vaihtoehtoinen pankkisektori perustuu julkisomisteisille, eettiseltä pohjalta toimiville ja myös esimerkiksi osuuskuntamuotoon pohjautuville yksityispankeille. Bruttokansantuotteen edelle nostetaan korvaavia mittareita, jotka kuvaavat laajasti väestön hyvinvointia ja kestävä kehitystä.

Punavihreä yhteiskunta tukee luovuutta ja yritteliäisyyttä. Omaisuuksien ja taloudellisen vallan keskittämisen sijasta vaurautta jaetaan oikeudenmukaisesti niin kansallisella kuin globaalilla tasolla. Liian suuret pankit ja yritykset pilkataan pienemmiksi ja markkinoiden pelisääntöjä muutetaan lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten ja verotuksen keinoin reilummiksi. Poliittisen yhteisön tehtävänä on huolehtia siitä, ettei yritystoiminnalla vahingoiteta ihmisten tai ympäristön hyvinvointia. Globaalin markkinatalouden rinnalla kehitetään globaalia solidaarisuutta ja vahvistetaan keinoja kohdata ylikansallisia kriisejä ja saattaa suuryritykset ylikansallisen kontrollin alle sekä työntekijöiden oikeuksien että ympäristövaikutusten kohdalla.

Ekologisesti kestävä talous

Talouden piiriin kuuluu kysymys luonnonvarojen hallinnasta. Puhtaat luonnonvarat ovat yhteisomaisuuden piirissä, eivät yksityisen voitontavoittelun väline. Siirtyminen kohti uusiutuvien energiavarojen ja lisääntyvän energiatehokkuuden taloutta edellyttää mittavia julkisia investointiohjelmiä sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla. Tehdään työllisyyttä edistäviä investointeja vihreisiin teknologioihin ja teollisuuden vihreään rakennemuutokseen. Näiden toteuttaminen edellyttää paitsi eurooppalaisia veroja ja rahastoja niin myös mahdollisuutta käyttää Euroopan keskuspankin suoraa rahoitusta julkisten budjettien tukemiseen. Siksi punavihreään yhteiskuntaan siirryttäessä ympäristöhaittojen ja luonnonvarojen kulutuksen verotusta kiristetään.

Oikeudenmukainen talous reilulla verotuksella

Progressiivisella verotuksella, lainsäädännöllä ja investointiohjelmilla voidaan ohjata taloudellista toimintaa sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväan suuntaan. Askeleina kohti vakaata ja oikeudenmukaista maailmantaloutta otetaan käyttöön kattava rahoitusmarkkinaverot sekä puututaan varakkaiden yksityishenkilöiden ja suurten yhtiöiden harjoittamaan kansainväliseen veronkiertoon. Veroparatiisit lakkautetaan kansainvälisillä sopimuksilla sekä estämällä pääomaliikkeet veroparatiisialueille.

Verotusta yksinkertaistetaan ja kaikkia yksityishenkilön tuloja ryhdytään verottamaan saman asteikon mukaan. Kaikessa tuloverotuksessa kiristetään ylimpien tuloluokkien verotusta tuloerojen tasaamiseksi ja uudistusten rahoittamiseksi. Arvonlisäverosta tehdään progressiivinen siten, että veroprosentti on porrastettu tuotteen ympäristövaikutusten mukaan. Varallisuuseroja tasataan säätämällä korkeampi progressiivinen varallisuusvero ja aloittamalla maksimipalkkojen määrittely. Myös Euroopan tasolla yhdenmukaistetaan verotuksen vähimmäistasoja. Bruttokansantuotteen edelle nostetaan korvaavia mittareita, jotka kuvaavat laajasti väestön hyvinvointia ja kestäväa kehitystä.

Kulutushysteriasta kestäväan elämäntapaan

Ihmisten keskeisistä perustarpeista asuminen, liikkuminen ja syöminen synnyttävät suurimman ekologisen jalanjäljen. Maapallon luonnonvarojen kulutus ylittää tällä hetkellä noin kolmanneksella luonnon uusiutumiskyvyn. Käyttämällä luonnonvaroja säästeliäästi pystymme säilyttämään maapallon elinkelpoisena tuleville sukupolville, maksamaan ympäristövelkamme köyhemmille maille ja takaamaan ihmisarvoisen elämän edellytykset kaikille maapallon asukkaille.

Punavihreässä yhteiskunnassa taloudellisen toiminnan päämäärät arvioidaan uudelleen. Yhä uusien asioiden siirtämistä markkinoiden piiriin rajataan, eikä rahamääräistä ja aineellista kasvua pidetä enää itseisarvoisena tavoitteena. Siirrytään lisääntyvien uhkien maailmasta jaettujen resurssien maailmaan. Tämä tapahtuu omistamisen ehtojen monipuolistamisella sekä rakentamalla määrätietoisesti erilaisia yhteisvarantoja muun muassa avoimen verkon keinoin. Yhteisvarannoin järjestetty talous on myös yksityistä voitontavoittelua ekologisempaa ja tehokkaampaa. Markkinoiden tulee olla alisteisia ihmisen ja luonnon hyvälle.

Kestävä asuminen

Punavihreässä yhteiskunnassa asutaan monimuotoisissa yhdyskunnissa kohtuullisen kokoisissa asunnoissa ja tilaa jätetään myös puistoille lähimetsille ja kaupunkiviljelylle. Keskeisillä kaupunkialueilla suositetaan tiivistä yhdyskuntarakennetta. Samalla huolehditaan, että joukkoliikenteeseen ja palvelujen saatavuuteen panostamalla maaseutu väljempine asuinalueineen säilyy houkuttelevana asuinpaikkana. Asuinalueista tehdään monimuotoisia siten, että erilaiset väestöryhmät ja asumismuodot sekoittuvat keskenään. Oikeus kohtuuhintaiseen asumiseen taataan kaikille lisäämällä voittoa tavoittelematonta yhteiskunnallista asuntotuotantoa. Asunnot, työpaikat ja palvelut sijoitetaan mahdollisimman lähelle toisiaan, jotta turhan liikkumisen tarve jää

vähäiseksi. Uusiorakentamisessa pääosassa on hiiltä sitova puurakentaminen, jossa Suomi kehittyy kansainvälisesti merkittäväksi kärkimaaksi, joka vie osaamistaan ulkomaille.

Kestävä tuottaminen ja kuluttaminen

Energian- ja ruoantuotannossa pyritään hajautettuun ympäristöystävälliseen tuotantoon ja omavaraisuusasteen kasvattamiseen. Tämä tarkoittaa uusiutuvan energian lähteiden sekä luomu- ja lähituotannon lisäämistä ja kasvispainotteista ruokavaliota pääasiassa pienten ja keskisuurten tuottajien sekä osuuskuntien pohjalta. Kestävä ruoantuotanto edellyttää irrottautumista ruokaa haaskaavasta, maaperää ja vesistöjä saastuttavasta ja ilmastoa lämmittävästä tehomataloudesta sekä ruoan tuotannossa että sen jalostuksessa ja kaupassa. Kasvispainotteinen, eettisesti tuotettu lähiruoka on sekä työllisyydelle, ympäristölle että terveydelle suotuisa vaihtoehto. Näin tuotettua ja kasvatettua ruokaa suositaan kaikissa laitoksissa, virastoissa ja oppilaitoksissa. Ruoan ohella kaikkien muidenkin tuotteiden ympäristövaikutustiedot lisätään niiden pakkauksiin, jotta kuluttaja tietää jokaisen ostamansa tuotteen hiilijalanjäljen.

Punavihreässä yhteiskunnassa irtaudutaan kokonaan ydinvoimasta ja fossiilisista energiamuodoista ja siirrytään uusiutuviin energialähteisiin, energiatehokkaisiin ratkaisuihin ja energiankulutuksen vähentämiseen. Energian- ja lämmöntuotanto perustuu pääosin aurinko- ja tuulivoimaan, maalämpöön sekä niitä täydentävään biomassaan ja vesivoimaan. Maaseudun uusiutuvien energialähteiden käyttö luo uusia työpaikkoja. Punavihreässä yhteiskunnassa tuetaan tulevaisuudessa myös kantaverkkoon yhdistettyjen paikallisten pienvoimaloiden rakentamista täyttämään asunto- ja tilakohtaista energiantarvetta. Tällaiset mikroverkkoihin perustuvat energiaratkaisut voivat olla osa tulevaisuuden energiantuotantoa myös globaalilla tasolla ja tässä Suomen tulee olla kansainvälinen edelläkävijä.

Kestävä liikkuminen

Ihmisillä on perusoikeus käyttää elinympäristöään ja nauttia monipuolisesta kaupunkikulttuurista. Tämä taataan lisäämällä maksuttomien palveluiden osuutta. Tärkeimmät palvelut ovat lähellä ja liikkuminen tapahtuu pääasiassa kevyen ja joukkoliikenteen keinoin. Liikkumisen tarpeet vähenevät, sillä tietoverkot, sosiaalisesti joustava työ, uudet innovaatiot ja toimintojen alueellistaminen mahdollistavat etätyöskentelyn ja asumisen myös maaseudulla. Sähkökäyttöisten autojen akut ladataan uusiutuvalla energialla. Kaupunkiliikennettä kehitetään ensisijaisesti kevyen liikenteen varaan ja raiteille. Kaupunkien sisäinen joukkoliikenne on maksutonta ja vuorojen tiheyttä lisätään. Samalla huolehditaan hyväkuntoisesta tieverkostosta ja maaseudun hyvistä kulkuyhteyksistä. Pientalo- ja haja-asutusalueilla julkista liikennettä parannetaan rakentamalla syöttölinjoja raideliikenteen solmukohtiin ja seisakkeita pysäköintialueineen radanvarsille. Raideliikenteestä tehdään myös ulkomaanmatkailuun entistä paremmin soveltuva vaihtoehto kehittämällä Euroopan tasolla nopeita junayhteyksiä ja kiristämällä lentoliikenteen verotusta.

Sopivasti työtä ja riittävä toimeentulo kaikille

Punavihreässä yhteiskunnassa yleistä ansiotyöaika lyhennetään ja ansiotyö jaetaan tasaisemmin ihmisten kesken. Työn käsitteen merkitystä myös markkinoiden ulkopuolisena toimintana vahvistetaan. Jokainen voi tehdä yhteiskunnalle hyödyllistä työtä kykyjensä, osaamisensa ja taitonsa mukaan. Yrityksissä lisätään työntekijäomistusta ja työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia oman työnsä kehittämiseen. Perustulon käyttöön ottoon panostetaan ja sen rinnalla toteutetaan lakisääteinen sosiaalivakuutus, joka huolehtii erityistä taloudellista tukea tarvitsevien toimeentulosta.

Työn käsitteen ja muotojen laajentaminen

Työtä voidaan tehdä punavihreässä yhteiskunnassa monella eri tavalla. Työ voi olla markkinaehtoista ansiotyötä, valtion rahoittamaa yleishyödyllistä ansiotyötä, itselle ja läheisille tehtävää kotitaloustyötä, yhteisöllistä tai yleishyödyllistä vapaaehtoistyötä, aikapankeissa suoritettavaa palvelusten vaihdantaa tai omaehtoista luovaa työtä. Ansiotyössä tulee noudattaa yleisiä työehtoja ja sopimuksia silloinkin kun työttömille tarjotaan takuutyötä. Työmarkkinoita ei tule vääristää korvauksilla, jotka potentiaalisesti hankaloittavat työttömien pääsyä normaaleihin työsuhteisiin. Siirtyminen työn eri muodosta toiseen ja niiden yhdistely tehdään vapaaksi ja toimeentulo turvataan. Työnteon ehtoja kehittää ja suojaa kasvun rajat tiedostava ammattiyhdistysliike.

Työntekijäomisteisissa osuuskunnissa on mahdollista kehittää kestävää yritystoimintaa, jossa kaikilla jäsenillä on yhtä suuri valta yrityksen päätöksenteossa ja voitot sekä mahdolliset tappiot jakautuvat tasaisesti. Taloudellista toimintaa motivoivat yhdessä päätetyt päämäärät. Osuuskuntien varaan voidaan rakentaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestäviä tuotantoketjuja, joissa eri alojen tuottajat verkottuvat toisiinsa. Osuuskuntien ohella tuetaan yhteisöllisten taide-, kulttuuri- ja sosiaalisten hankkeiden määrän kasvua. Pienten ja keskisuurten yritysten sekä itsensä työllistäjien ansiotyötä koskevia lakeja ja määräyksiä yksinkertaistetaan ja tehdään helpoksi siirtyminen eri työmuotojen välillä. Myös perinteisissä yrityksissä lisätään työntekijäomistusta ja työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa työnsä sisältöön. Suuret yritykset ja massatuotanto ovat perusteltuja niillä tuotannonaloilla, joilla näin saavutetaan parhaiten ympäristö- ja hyvinvointitavoitteet.

Teknologia vähentää ihmistyön tarvetta ja on luonut mahdollisuuksia organisoida työaika ja työnteon tapoja radikaalisti uudelleen. Tietoyhteiskunnan tuottavuus perustuu siihen, että tieto, nykyajan tärkein tuotantovoima, on kaikkien avoimesti saatavissa globaaleissa tietoverkoissa. Vapaasti sovellettavissa oleva tieto avaa mahdollisuuksia kehittää sekä uutta että perinteistä teollisuutta. Automaation kehittymisen myötä yleistä työaika voidaan lyhentää ja keskittyä sisällöllisesti mielekkäisiin töihin. Uusia taloudellisen vaihdon muotoja voidaan kehittää rahatalouden ulkopuolella esimerkiksi aikapankeissa, joissa tehtyyn palveluun käytetty aika on vaihdon väline.

Ekologisesti kestävä ja eettinen työ

Koulutus, tutkimus ja tieto tukevat uutta ekologisesti kestävä yhteiskuntaa. Punavihreään yhteiskuntaan siirtyminen edellyttää työllisyystavoitteiden arvioimista sosiaalisten ja ekologisten päämäärien kautta. Ekologiset investoinnit vähentävät ympäristölle haitallista ja työntekijöille

vaarallista tuotantoa ja ovat työllistävempiä kuin perinteiset tuotannonalat. Hyvinvointia tuottavaa työtä syntyy ja tapahtuu markkinoiden ulkopuolella esimerkiksi hoivan ja huolenpidon aloilla. Vaikeasti työllistyviä varten järjestetään valtion rahoittamaa takuutyötä ja ansiotyöstä tehdään subjektiivinen oikeus. Osallisuus ja yhteisöä hyödyttävä elämä voivat kuitenkin syntyä myös muun kuin ansiotyön kautta. Sekä markkinoilla että niiden ulkopuolella tehtävät työt jaetaan oikeudenmukaisesti sukupuolten kesken ja toimeentulo varmistetaan myös näitä töitä tekevien kohdalla. Ihmisten tai luonnon hyvinvoinnille haitallinen työ minimoidaan.

Perustulolla uudenlaista sosiaaliturvaa

Perustulosta tehdään 2000-luvun kansalaisoikeus, jonka toteuttamista edistetään kansainvälisellä politiikalla. Perustulo on paitsi uusi tapa järjestää sosiaaliturva, myös yhdessä tuloverotuksen progression kanssa merkittävä tuloerojen tasaaja. Lisäksi se on investointi innovaatioihin, yrittämiseen ja kansalaisyhteiskuntaan. Perustulo vapauttaa ihmisiä sosiaaliturvan lamauttavista ominaisuuksista rakentamaan taloudellisesti itsenäisesti omaa elämäänsä ja yhteistä hyvinvointia. Perustulon myötä ihmisten väliset luokittelut vähenevät. Ihmiset voivat siirtyä vapaammin työn eri muotojen välillä ja osallistua eri elämäntilanteissa erisuuruksilla osuuksilla sekä ansiotyöhön että sen ulkopuolisiin aktiviteetteihin. Perustulon toteuttamisen ohella sosiaalivakuutus uudistetaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi.

Mahdollisuuksien politiikkaa – merkityksellisen kansalaisuus

Punavihreässä yhteiskunnassa kaikille luodaan mahdollisuuksia tavoitella hyvänä pitämäänsä elämää. Punavihreässä yhteiskunnassa edetään pelkästä mahdollisuuksien ja oikeuksien tasa-arvosta todelliseen tasa-arvoon, jossa jokainen voi tosiasiallisesti toteuttaa taipumuksiaan ja kykyjään. Mahdollisuuksien politiikan lähtökohtana on tukea ihmisten omia pyrkimyksiä rakentaa elämäänsä yhteisön jäsenenä. Ihmiset eivät ole toimenpiteiden kohteita, vaan aktiivisia toimijoita ja hyvinvoinnin tuottajia. Punavihreässä yhteiskunnassa tunnustetaan hyvinvoinnin, terveyden, sairauden ja vallan väliset kytkökset, sillä ihmisten välisen eriarvoisuuden muodot eivät ole ainoastaan taloudellisia.

Hyvinvointia tukevat palvelut

Kansalaisen itsemääräämisoikeus ja voimaantumisen ovat punavihreän yhteiskunnan sosiaali- ja terveyspolitiikan lähtökohta. Palvelut järjestetään julkisen sektorin ohjausvastuussa siten, että sosiaali- ja terveyskeskuksen palveluihin pääsee nopeasti, vanhuksista pidetään huolta ja vammaisia tuetaan aktiiviseen toimintaan. Päihde- ja mielenterveysongelmiin saadaan apua heti tarvittaessa, huumeiden käytön rangaistavuudesta luovutaan ja luodaan sosiaalisesti oikeudenmukainen rahapelijärjestelmä. Myös yksin asuvien erityistarpeet huomioidaan poliittisessa päätöksenteossa ja palvelujärjestelmissä. Kaikille lapsille ja perheille avoin maksuton varhaiskasvatus on tärkeässä roolissa ylisukupolvisen huono-osaisuuden periytymistä estettäessä. Lasten oikeus päivähoidon ja päivähoiton ja koulujen tarpeeksi pienet ryhmäkoot varmistavat lasten henkilökohtaisen huolenpidon ja opetuksen.

Hyvinvointipalveluiden järjestämisestä vastaa kansalaisille demokraattisessa vastuussa oleva julkinen sektori, joka tuottaa pääosan palveluista. Hyvinvointipalveluja voivat tuottaa myös kolmas sektori ja paikalliset yritykset yhteistyössä julkisen sektorin kanssa. Käyttäjien mahdollisuuksia vaikuttaa palveluiden sisältöön ja järjestämistapaan lisätään. Lainsäädännössä ja lakien toimeenpanossa puolustetaan yksilön asemaa suhteessa talouselämään ja valtiovaltaan. Palveluiden budjetointi ja henkilöstömitoitus tehdään palveluiden tarpeen mukaan. Tätä tavoitetta kohti päästään keräämällä lisää veroja tavaramuotoisesta kulutuksesta ja suurista tuloista ja omaisuuksista. Palveluiden käyttäjät pääsevät demokraattisesti vaikuttamaan palveluiden sisältöön ja järjestämistapaan sekä valvomaan niiden laatua.

Kulttuuri ja sivistys

Elinvoimainen kulttuuri ja taide lisäävät kansalaisten hyvinvointia ja luovat perustaa yhteiskunnalliselle keskustelulle ja kehitykselle. Punavihreässä yhteiskunnassa kulttuurin ja taiteen palvelut ovat keskeinen osa ihmisten hyvinvointia ja perusoikeuksia. Ihmisten välistä vuorovaikutusta lisäämällä puretaan keinotekoisia luokitteluja ja hierarkioita. Kaikille tasa-arvoinen ja yleinen maksuton koulutus kaikissa elämänvaiheissa on punavihreän yhteiskunnan peruskivi. Koulutoiminnan keskeinen juonne on nuorten itsenäisen ajattelun tukemisen ohella elämäntutkimusopetus ja sosiaalisten taitojen harjaannuttaminen. Koulutuksen päämääränä on sivistyneiden ja itsenäisesti ajattelevien maailmankansalaisten kasvattaminen oppimistaitoja, eettistä ajattelua ja kriittistä yhteiskuntatietoisuutta vahvistamalla. Demokratiakasvatusta lisätään kouluissa ottamalla oppilaat mukaan koulutoiminnan, opetuksen ja oman toimintaympäristön suunnitteluun. Tarvitaan koko maan kattava toisen asteen oppilaitosverkosto ja uutta luova erikoistunut korkeakouluverkosto. Yliopistolaki uudistetaan siten, että palautamme yliopistojen autonomian ja koko yliopistoyhteisön osallistumisen päätöksentekoon. Perustutkimukseen panostetaan lisää rahaa.

Tarpeiden ja mahdollisuuksien moniarvoisuus ja yhdenvertaisuus

Punavihreässä yhteiskunnassa parisuhteet ja perheet perustuvat rakkaudelle ja kiintymykselle, eivätkä taloudelliselle pakolle tai yhteiskunnan paineille. Yhteiskunta ja sen kaikki palvelut tunnistavat perhemuotojen moninaisuuden ja kaikkia perheitä kohdellaan yhdenvertaisesti. Siirtolaiset ovat tervetulleita Suomeen. Kaikilla on oltava tasa-arvoinen oikeus liikkua ja valita asuinpaikkansa varallisuudesta ja etnisestä taustasta riippumatta. Globaalissa politiikassa pyritään siihen, ettei kenenkään tarvitsisi enää jättää kotiaan köyhyyden, henkilökohtaisen vainon tai sodan pakottamana. Valtio ja kunta ovat uskontojen ja vakaumusten suhteen tunnustuksettomia. Tasa-arvoinen yhteiskunta on myös turvallisempi elinympäristö. Punavihreä yhteiskunta luottaa kansalaisiinsa eikä hankaloita heidän elämäänsä turhalla kyttämisellä ja kyykyttämällä. Kansalaiset luottavat myös toisiinsa ja haluavat toimia yhdessä paremman tulevaisuuden takaamiseksi.

Vallan keskityksestä vallan hajautukseen

Punavihreässä yhteiskunnassa politiikka vapautetaan markkinoiden alta. Suoran ja osallistuvan demokratian muotoja lisätään kaikilla päätöksenteon tasoilla. Paikallisdemokratiaa vahvistetaan ja

globalisoituneen talouden vastapainoksi kehitetään globaalia demokratiaa. Valtioiden välisestä taloudellisesta kilpailusta siirrytään kohti monien maailmanlaajuisten asioiden demokraattista yhteishallintaa.

Suora ja osallistuva demokratia

Demokratian toteutuminen edellyttää mahdollisimman vapaata ja monipuolista julkista keskustelua. Sen ehtona ovat sekä valtiovallan että liike-elämän kontrollista vapaa tiede, tutkimus ja media. Voittoa tavoittelemattomalle tutkimukselle, taide- ja kulttuurielämälle sekä tiedonvälitykselle varmistetaan riittävä julkinen tuki. Edustuksellisen demokratian riippumattomuutta ja tasapuolisuutta lisätään säätämällä vaalirahoitukselle katto. Demokratian toteutuminen edellyttää myös kansalaisyhteiskunnan roolin vahvistamista. Edustuksellisen demokratian rinnalle kehitetään kaikilla päätöksenteon tasoilla suoran ja osallistuvan demokratian muotoja, esimerkiksi sitovia kansanäänestyksiä ja osallistavaa budjetointia. Kaikesta päätöksenteosta tehdään mahdollisimman läpinäkyvää julkistamalla päätöksentekoon liittyvät asiakirjat jo valmisteluvaiheessa sekä lähettämällä kaikki päättävien elinten kokoukset ja asiantuntijakuulemiset suorana verkkoon. Sähköisiä palveluita osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi kehitetään. Osallistuva demokratia vahvistaa punavihreän yhteiskunnan jäsenten halua kantaa valtion rinnalla myös yksilötasolla vastuuta sekä kansallisella että globaalilla tasolla.

Paikallinen ja globaali demokratia

Yhteenkietoutuneessa maailmassa demokratiaa sovelletaan myös poikkikansallisesti ja globaalisti. Esimerkiksi globaali kasvihuonepäästövero toteutetaan luomalla uusi rahasto ja elin, jonka demokraattisessa hallinnassa ovat mukana niin hallitukset, parlamentit kuin kansalaisyhteiskuntakin. Eri elinten ja valtioiden toimintoja koordinoimaan ja yhteistä lakia tulkitsemaan perustetaan yleisillä vaaleilla valittu maailmanparlamentti, joka toimii osana laajaa ja moninaista kokonaisuutta. Nykyään kansainväliset talousjärjestöt ja rahoituslaitokset käyttävät kohtuuttoman suurta valtaa poliittisessa päätöksenteossa ja monet kansainvälisistä taloussopimuksista on solmittu yksityisen voitontavoittelun edun mukaisesti. Punavihreässä maailmassa asioita tarkastellaan kokonaisuusnäkökulmasta. Paikallistason demokratiaa vahvistetaan, jotta ihmisten arkielämää koskeva päätöksenteko tapahtuisi mahdollisimman lähellä. Tämä tapahtuu esimerkiksi ottamalla käyttöön kaupunginosavaltuustoja, joilla on itsenäinen päätösvalta, oma budjetti ja omat selvästi rajatut tehtävänsä.

Talouden vallasta ekologisesti kestävään hajautettuun valtaan

Demokratiassa valta on kansalla ja sen valitsemilla edustajilla, jotka toimivat kansalaisten valvonnan alaisina. Toistaiseksi hyväveliverkostot, elinkeinoelämä ja etujärjestöt pystyvät vaikuttamaan liikaa poliittiseen päätöksentekoon. Myös EU:n kehitys ja taloudellinen globalisaatio ovat rajoittaneet demokraattisen politiikan tilaa. Punavihreiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää EU:n demokratisointia ja kansainvälisten kauppaa- ja investointisopimusten uudistamista. Pelkän kaupan ja markkinoiden vapauttamisen ja investoijien oikeuksien suojelun sijasta tarvitaan moniarvoista sekä sosiaalisesti ja ekologisesti kestävästä globaalista talouden hallintaa. Kaikilla

elämänalueilla vahvistetaan erityisesti vallankäytöstä sivuutettujen, kuten naisten, voimaannuttamista ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Uusiutumattomista energiamuodoista irtautuminen, oikeudenmukaisempi kauppapolitiikka ja valtioiden välisten vastakkainasettelujen lieventäminen vähentävät aseellisten konfliktien riskiä. Suomi pysyy sotilasliittojen ulkopuolella ja allekirjoittaa YK:n ydinasekieltosopimuksen. Sotilasliittojen sijasta vahvistetaan siviilikriisinhallintaa ja kansainvälistä diplomatiaa. Näiden lisäksi tarvitaan globaalilla tasolla yleistä aseistariisuntaa ja aktiivista rauhantyötä. Punavihreää yhteiskuntaa rakennettaessa on tarpeen arvioida kansainvälisen aseellisuuden tilaa ja toimintamalleja. Kansallisella tasolla tulee arvioida uudelleen uskottavan puolustuksen periaatetta ja analysoida tulevaisuuden asehankintoja tästä näkökulmasta. Vallan hajautuksen näkökulmasta konservatiiviseen nationalistiseen ja militaristiseen ajatteluun perustuva malli toteuttaa asevelvollisuutta tulee asettaa kyseenalaiseksi.